

GEMEENTE BUREN

Landschappelijke toets teeltondersteunende voorzieningen

24-11-2016

Advies Teeltondersteunende voorzieningen

Op een groot deel van de agrarische gronden in de gemeente Buren komt fruitteelt voor. Uitgestrekte boomgaarden in het oeverwallenlandschap bepalen het beeld. Om in de toekomst gezonde bedrijven te kunnen behouden in dit gebied, is het nodig dat de fruitteeltbedrijven zich kunnen ontwikkelen.

Bij de bedrijfsmatige fruitteelt op open gronden horen teeltondersteunende voorzieningen (TOV); deze zijn in de hedendaagse productie onmisbaar voor een goede bedrijfsvoering. De gemeente wenst dan ook binnen het redelijke ruimte te bieden voor noodzakelijke voorzieningen, maar deze mogen geen onevenredige afbreuk doen aan de landschappelijke kwaliteiten.

In casu is de vraag of het plaatsen van teeltondersteunende voorzieningen op specifiek begrensde gebieden, landschappelijk aanvaardbaar is, of door het stellen van aanvullende voorwaarden, aanvaardbaar gemaakt kan worden.

Van oudsher zijn de oeverwallen de plekken geweest waar de fruitteelt zich heeft ontwikkeld. Op deze hoger gelegen gronden is het landschap vrij besloten en kleinschalig. De aanwezige boomgaarden op zich staan dan ook niet ter discussie.

Wil de fruitteelt op de oeverwallen zich verder kunnen ontwikkelen dan kan het plaatsen/bouwen van teeltondersteunende voorzieningen noodzakelijk zijn. Dit advies richt zich op de vraag op welke wijze de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen landschappelijk aanvaardbaar kan zijn. Met name het uitgangspunt 'niet groter en hoger dan nodig' is relevant om de gemeentelijke doelen (reële bedrijfsexploitatie en gelijktijdig koesteren van landschapswaarden) invulling te geven. Op voorhand wordt daarom uitgegaan dat noodzakelijke voorzieningen voor vorstbescherming, hagelnetten etc alleen aanvaardbaar zijn indien deze niet wezenlijk hoger en breder zijn dan de afmetingen van de aanplant in de gaarden. Uitgegaan wordt daarbij van de toepassing van TOV waarvan de aard, omvang en verschijning eenvoudig, ingetogen en doelmatig is. Daarnaast is de toepassing van TOV van tijdelijke, seizoensgebonden aard.

Uitgangspunt voor deze toets is derhalve de toepassing van tijdelijke TOV. Aldus zijn kassen en permanent gesloten kappen niet getoetst. Open raam- en draadconstructies die jaarrond blijven staan maar alleen van folie en netten worden voorzien tijdens het relevante seizoen worden wel als tijdelijk aangemerkt en zijn als zodanig meegenomen in voorliggende beoordeling.

In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied 2008, hebben de onderhavige percelen de aanduiding "z", waardoor de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen niet is toegestaan.

Advies per gebied

Rondom de landgoederen

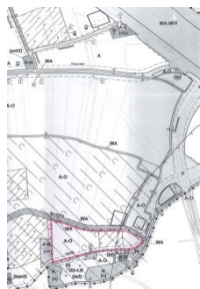
Noordzijde landgoed Djoerang

Ligging locatie in het landschap Het betreffende perceel ligt op de overgang van oeverwal naar open komlandschap. Aan de zuidzijde van het perceel ligt het landgoed Djoerang. Dit landgoed, een beschermd rijksmonument, is aan de zijde van Uiterdijk 33 gedeeltelijk verscholen achter opgaande bosschages die een groene afschermdende rand vormen langs de weg.

Aan de noordzijde van het boomgaardperceel is het landschap open en zijn er lange zichtlijnen naar de open komgrond.

Vanaf de Uiterdijk wordt het beeld bepaald door enerzijds de hoog opgaande, vrij dichte beplanting van het landgoed Djoerang en aan de andere zijde door de opgaande structuur van het hoogstam fruit.

Langs de Terweistraat is er de overgang tussen de boomgaard en het open komlandschap, van een besloten naar een grootschalige maat.

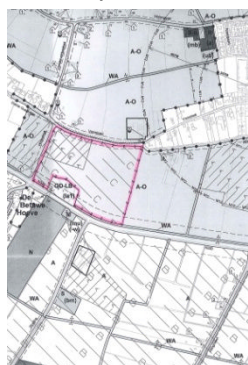
Advies.

De dichtheid en de massa van de boomgaard ondergaan ruimtelijk geen wezenlijke verandering door de toevoeging van de toegepaste TOV. Alleen de verschijningsvorm van de boomgaard zal veranderen. Hiervoor is het van belang dat de inpassing zorgvuldig wordt vormgegeven, zodat het beeld van de boomgaard behouden blijft. De voorwaarden zijn in de volgende paragraaf verwoord.

Het boomgaardperceel zal met inachtnaam van die voorwaarden de TOV kunnen opnemen binnen de bestaande structuur zonder onevenredige ruimtelijke aantasting van de directe omgeving.

Noordzijde landgoed Den Eng

Ligging locatie in het landschap Het betreffende perceel ligt tussen de Provincialeweg en de Voorstraat in Ommeren. De open bermranden van de boomgaard zijn ruim. Een brede grasstrook langs de rand scheidt afstand tot de directe omgeving waardoor bijvoorbeeld de bomenrij langs de Voorstraat en de Hoogstraat als afzonderlijke landschapselementen tot hun recht komen. Vanwege de ligging langs de Provincialeweg is de boomgaard zichtbaar voor veel voorbijgangers en beeldbepalend voor de fruitteelt in de omgeving.

Advies Van oudsher zijn de oeverwallen de plekken geweest waar de fruitteelt zich heeft ontwikkeld. Op deze hoger gelegen gronden is het landschap vrij besloten en kleinschalig. Het boomgaardperceel zal de toepassing van TOV kunnen opnemen binnen de bestaande structuur zonder onevenredige belasting voor de directe omgeving. De dichtheid en de massa van de boomgaard ondergaan ruimtelijk geen wezenlijke verandering. Alleen de verschijningsvorm van de boomgaard zal veranderen. Hiervoor is het van belang dat de inpassing zorgvuldig wordt vormgegeven en hier een aantal regels voor op te stellen zodat het beeld van de boomgaard behouden blijft.

Rondom de kernen

Zoelen noordzijde bij Scharrenburg

Ligging locatie Jeudestraat in het landschap Deze locatie maakt onderdeel uit van een uitgestrekt fruitteeltlandschap dat verder doorloopt richting het noordoosten. Aan de zuidwestzijde van het perceel sluit de boomgaard aan op de achtertuinen van de lintbebouwing langs de Jeudestraat. Vanaf de straat is er zo af en toe zicht op de achterliggende boomgaard. Het gaat hier om een kleinschalig landschap waarbij achtertuinen en fruitteelt heel dicht op elkaar aansluiten.

Advies Van oudsher zijn de oeverwallen de plekken geweest waar de fruitteelt zich heeft ontwikkeld. Op deze hoger gelegen gronden is het landschap vrij besloten en kleinschalig.

Het boomgaardperceel zal de toepassing van TOV kunnen opnemen binnen de bestaande structuur zonder onevenredige belasting voor de directe omgeving. De dichtheid en de massa van de boomgaard ondergaan ruimtelijk geen wezenlijke verandering. Alleen de verschijningsvorm van de boomgaard zal veranderen. Hiervoor is het van belang dat de inpassing zorgvuldig wordt vormgegeven en hier een aantal regels voor op te stellen zodat het beeld van de boomgaard behouden blijft.

Kerk-Avezaath zuid-westzijde

Ligging locatie Kerk Avezaath in het landschap De locatie in Kerk Avezaath is een vrij ontoegankelijke plek waar vanuit het omliggende landschap weinig zicht op is. Op dit moment is er nog geen boomgaard aanwezig.

De locatie is aan twee zijden omsloten door infrastructuur; aan de zuidzijde het spoor en de afrit van de A15 en aan de westzijde de ontsluitingsweg naar Kerk Avezaath. Vanaf deze wegen is het perceel niet of nauwelijks zichtbaar.

Aan de noordzijde grenst het perceel aan Kerk Avezaath en aan de oostzijde aan een aantal boerderijen. De randen zijn hier groen. Veel kleinschalig en opgaand groen ontnemt ook hier voor een groot deel het zicht vanaf de openbare weg op het perceel. Dat neemt niet weg dat het perceel wel op achtertuinen aansluit.

Advies Van oudsher zijn de oeverwallen de plekken geweest waar de fruitteelt zich heeft ontwikkeld. Op deze hoger gelegen gronden is het landschap vrij besloten en kleinschalig.

Met de aanleg van een boomgaard op deze plek zal er voor de omgeving, vanaf de openbare weg gezien geen wezenlijk ander beeld ontstaan omdat een mogelijke gaard visueel grotendeels wordt afgeschermd door bestaande elementen. Voor de woningen direct aansluitend op het perceel zal de dichtheid en de massa van de nu open weide veranderen. Bij inpassing van de boomgaard zal zorgvuldig moeten worden omgegaan met de inrichting van de randen in relatie tot het beeld vanaf de overige percelen. De aanleg van een boomgaard is op zichzelf passend binnen het landschap ter plaatse.

Doordat het hier gaat om een nieuwe locatie zal hier landschappelijk goed naar de overgangen en de afstanden tot de overige percelen moeten worden gekeken. Hiervoor is het van belang dat de inpassing zorgvuldig wordt vormgegeven en hier een aantal regels voor op te stellen zodat het eindbeeld van de boomgaard primair wordt ingegeven door het beeld dat ontstaat door de aanplant van rijen bomen, waarbij TOV voldoende verdekt en slechts beperkt zichtbaar worden toegevoegd.

Regels voor TOV

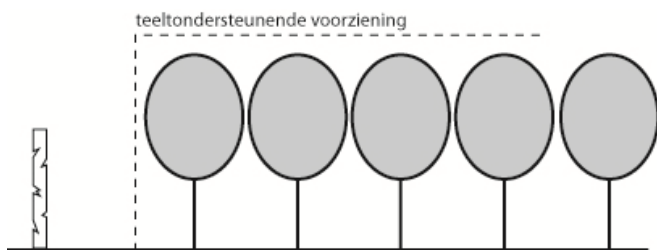
In het kleinschalige landschap van de oeverwallen is het mogelijk om bij moderne, productiegerichte boomgaarden niet permanente TOV toe te passen op een ruimtelijk aanvaardbare wijze, mits er met een aantal uitgangspunten rekening wordt gehouden waardoor de cultuurhistorische en landschappelijke waarde voldoende behouden blijven maar het gebied zich functioneel kan blijven ontwikkelen als een agrarisch gebied met toekomstperspectief.

Landschappelijk gezien zal de feitelijke teelt – hoogstam, halfstam of laagstam, struikenteelt met zachtfruit etc. - dominant in beeld moeten blijven en zullen de niet-permanente TOV hieraan ondergeschikt zijn.

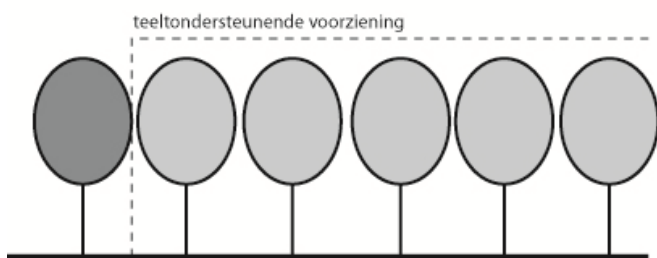
Simpelweg zijn in het landschap gaarden met als onderdeel daarvan visueel ondergeschikte TOV aanvaardbaar; beeldbepalende TOV constructies met een industrieel karakter waaronder nog wat groen zichtbaar is, zijn niet aanvaardbaar.

Ruimtelijk vragen de locaties om uniformiteit en rust in het beeld. Dit kan door TOV in redelijkheid verdekt toe te passen en de overgangen van percelen met TOV naar de directe omgeving zorgvuldig vorm te geven. Dat vraagt om een aantal uitgangspunten:

- De toepassing van niet-permanente TOV wordt beperkt tot de seizoensgedeelten waarin deze ook feitelijk benodigd zijn, niet langer dan 6 maanden per jaar, tussen maart en september. Buiten de perioden waarin de toepassing noodzakelijk is, worden de niet met de grond vast verankerde vormen van TOV geheel verwijderd en worden de wel verankerde vormen geheel ingepakt of ontdaan van hun kappen en schermen zodat feitelijk alleen een transparante draagconstructie resteert. Deze toepassing is juist van belang omdat in de winterkaalperiode de TOV het meest zichtbaar zijn, terwijl ze op die momenten niet benodigd zijn.
- Streven naar een groene plint rondom de kavel. Dit kan bijvoorbeeld door:
 - het plaatsen van een hoge haag rondom de kavel. Uitgangspunt hierbij is een gebiedseigen windhaag, bestaande uit bladverliezende beplanting.

- door altijd de dragende constructie van de TOV in de gaard, minimaal aan de binnenzijde van de buitenste rij bomen te plaatsen. Op deze wijze is op maaiveldhoogte/ooghoogte de structuur en verschijning van de teeltvorm beeldbepalend en wordt voorkomen dat een meer industrieel beeld ontstaat van de 'zware' constructie waarbinnen de teelt is gesitueerd. De gaard schermt als het ware zelf het zicht naar de draagconstructie van de TOV voldoende af.

- Dak altijd luchtig en zwevend. Door de toepassing van één van beide voorgaande uitgangspunten zal de gaard of struiklaag altijd de groene basis vormen in het aanzien van het perceel en zal een afschermd dakconstructie boven de beplanting zich in bepaalde mate ruimtelijk los maken van die groene basis. Om dit effect te versterken wordt bij de vormgeving en materialisering aanbevolen om aandacht te hebben voor versterking van de transparantie van de afdekking. Dit kan door de overspanningen zo veel als mogelijk rank te maken en door een juiste materiaaltoepassing (zie hierna).

Ook vanuit deze optiek kan, met respect voor de constructie, de toepassing en zichtbaarheid van materiaal leiden tot verantwoorde inpassing, waardoor de mate waarin de constructie zich manifesteert kan worden verzacht. Te denken valt aan het zo veel als mogelijk beperken van verticale schermen en vlakken en zo veel als mogelijk toepassen van draadconstructies en raamconstructies, met een overwegend transparante uitstraling. Zonder de helderheid en constructief-doelmatige uitstraling onzichtbaar of onherkenbaar te maken, kan het van waarde zijn om de complexiteit van de constructie zo eenvoudig mogelijk te houden. Ook vanuit deze optiek kan, met respect voor de constructie, de TOV zonder benadrukking zichtbaar zijn en ondergeschikt blijven aan de gesloten en groene basis van de teelt, die de ruimtelijke context vormen voor de TOV.

- Door toepassing van bij voorkeur transparante schermen en andere vlakelementen en toepassing van een kleur in de vorm van een coating op de dragende constructies kan het aanzien van het object worden verzacht. De belangrijkste voorwaarden waarmee een goede inpassing bereikt kan worden, is transparantie of bewuste kleurtoepassing bij die delen van het object die tegen de achtergrond van de lucht (dus boven de teeltlaag) zichtbaar zijn. Wij adviseren om bij de niet transparante constructiedelen een grijs tint toe te passen met lage kleurverzadiging en mat (niet glimmend of glanzend) aanzien. Hiermee zal het object bij de meeste weersituaties minder opvallend zijn. Hiermee wordt de acceptatie voor de omgeving vergroot en krijgt de TOV een ingetogen aanzien. Dergelijke kleurtoepassing worden heden ten dage meer toegepast bij TOV, maar bijvoorbeeld ook bij windturbines of ook bij industriële of andere grotere bouwwerken.

Door toepassing van voornoemde uitgangspunten zijn wij van mening dat de vormgeving van een TOV kan worden afgestemd op de functie en dat deze functioneel en als zodanig herkenbaar kan blijven. Een TOV is daarbij een voorspelbare en door eenieder technisch geaccepteerde toevoeging met een ingetogen en bescheiden uitstraling.

Voornoemde voorwaarden en aanbevelingen zijn primair geformuleerd vanuit het belang van een goede ruimtelijke inpassing gezien vanuit ooghoogteniveau en regulier maaiveld. TOV in de nabijheid van dijken of in dit geval het landhuis zullen daarnaast ook vanuit een hoger standpunt zichtbaar zijn, waarbij soms ook deels zicht zal zijn op de bovenkant van kappen, schermen etc. In die situaties is het te meer van belang dat ook de horizontale vlakken in de vorm van kappen etc zo veel als mogelijk transparant zijn en – mocht dit niet of slechts te dele mogelijk zijn – in ieder geval een grijs tint toe te passen met lage kleurverzadiging en mat (niet glimmend of glanzend) aanzien.